

Udsigt fra "Nybyen", som de 5-6 barakker i Longyearbyens nordlige udkant kaldes, og ind mod de farverige huse i "verdens nordligste by".

Dagen efter vores snescooterekspedition slog vejret om. Skyerne trak ind over Longyearbyen, temperaturen steg og sneen faldt.

I AUDIENS HOS KONGEN AF ARKTIS

"Dette sted er forladt af Gud og burde for længst være forladt af mennesket også." Sådan skrev Liv Balstad om øgruppen Svalbard, som ligger i ensom majestæt nord for det kolde Barentshav og udgør et sidste stop før Nordpolen. I marts 2011 satte jeg kursen mod øgruppen med det barske klima. Målet var at se en vild isbjørn og få et indblik i, hvordan livet leves i verdens nordligste by.

TEKST & FOTOS: JAKOB ØSTER
REDIGERING: LARS-TERJE
LYSEMOSE

Billede øverst: Den 100 kilometer lange hjemtur på snescooter var kold og hård. Heldigvis fulgte helt vindtæt tøj og luffer med i ekspeditionen. Mine almindelige skihandsker var ganske ubrugelige.

Billede midten: "Huset" ligger majestætisk i udkanten af Longyearbyen. "Huset" er Svalbards ældste restaurant og byder i dag på café, restaurant og biograf med én fremvisning om ugen.

Billede nederst: Hovedgaden i Longyearbyen. Fem måneder om året når solens stråler ikke frem til indbyggerne i byen.

"Hvis I ser en isbjørn, skal I ikke stoppe," sagde Audun. Vores syv snescootere holdt linet op på en snorlige række i udkanten af Longyearbyen, hovedbyen på Svalbard.

Vi var i færd med at få de sidste instrukser. Audun, vores guide, var en typisk nordbo. Han talte ikke meget, og han smilede, når han skældte ud. "Det må du ikke!" sagde han, og smilede mildt, som om at det måtte man godt alligevel.

Auduns førerscooter var udstyret med GPS, satellittelefon og kort over området. Bag på førerscooteren sad desuden en anhænger lastet med et telt, førstehjælpsudstyr, en kaliber 33 jagtriffel samt proviant nok til at brødføde en mindre hær. Usammenhængende forsøgte han at forklare os, hvordan vi skulle operere satellittelefonen, hvis han nu skulle komme i en situation, hvor han ikke selv var i stand til at bruge den.

Så fiskede Audun en gammel seksløber, der lignede noget fra en cowboyfilm, op af skulderhylstret under sin lurvede dunjakke, puttede seks kæmpe patroner i tromlen og afsikrede den. Vi var klar til at forlade civilisationen.

Isbjørneland

Destinationen var østkysten af Spitsbergen, som hovedøen på Svalbard

hedder. Østkysten kendes også som "Isbjørneland" – i hvert fald hvis man skal tro selskabet Arctic Adventures, som havde arrangeret turen.

For en tur, hvis hovedformål var at se isbjørne, virkede Auduns anvisninger, om at man ikke måtte stoppe, hvis man på vejen skulle få øje på en isbjørn, paradoksale. Pointen var, så vidt vi kunne forstå på vores ordknappe guide, at det ikke gik at stoppe op og fraternisere med en vild polarbamse, samtidig med at guiden, der kørte forrest med våbnene, intetanende var kørt videre.

I stedet for at benytte udflugten til at spejde efter dyr, gav vi den i stedet gas for hurtigst muligt at tilbagelægge de 100 kilometer til østkysten, hvor isbjørnene forhåbentlig ventede.

Ser man bort fra, at morgentemperaturen lå på minus 22 grader, var vejret perfekt. Naturen gjorde denne dag næsten udelukkende brug af kun to farver: hvid og blå. Sne og himmel oplystes, så langt øjet rakte, af den gavmilde sol, der hele dagen tilsmilede os fra sin tilsyneladende evige position lavt på himlen.

Koldt var det. Koldt og klart. Jeg var iført tre par bukser, tre trøjer, tre par sokker og et par uldvanter under den tykke køredragt, de store støvler og de vindtætte læderluffer. Jeg kunne lige

nøjagtig holde varmen, når vi pressede scootterne igennem den iskolde luft med en hastighed på op mellem 60 og 80 kilometer i timen.

Frostbid

Efter vi havde kørt et par timer, mærkede jeg en underlig brændende smerte i panden. Det føltes lidt, som om jeg var blevet forbrændt, men til trods for at solen skinnede lystigt, var solskoldning ikke det allermost sandsynlige, omstændighederne taget i betragtning. Til sidst gjorde det så ondt, at jeg måtte stoppe.

Audun havde placeret mig som agterlanterne, og da jeg standsede opdagede resten af flokken uheldigvis ikke, at rosinen forlod pølseenden. Snart drejede kortegen af snescootere om bag et fjeld, og var straks efter over alle gletsjere og ude af syne. Ser man bort fra eventuelle isbjørne og rensdyr, var jeg pludselig ret alene.

Febrilsk flåede jeg mine overdimensionerede luffer og min hjelm af. Det viste sig, at min tykke, uldne baklava (ansigtsmaske) var krøbet ud under kørebrillerne og lidt op i panden, hvilket havde efterladt et lille stykke med bart, som havde været frit eksponeret for den ualmindeligt kolde luft. I en hulens fart fik jeg stoppet ansigtsmasken tilbage ind

Om isbjørne

Kendetegn: Isbjørnen er en stor gullig-hvid bjørn. Den kan blive cirka 2,8 meter lang og kan veje op mod 500 kg, hvilket gør den til den største af alle bjørnearter.

Ernæring: Isbjørnen lever af sæler, fisk, sneharer, polarræve, lemninger, søfugle og unge hvalrosser.

Bestand: Anslået 20-25.000 i hele verden. På Svalbard omkring 3.000.

Trusler: Isbjørnen er en truet dyreart pga. global opvarmning, forurening og smeltende is.

Sådan ser du vilde isbjørne: Isbjørne lever i de arktiske egne: Nordpolen, Grønland, Svalbard, Canada og Alaska. Størst chance for at se dem er på snescooter på østkysten af Svalbard og ved Churchill i Canada.

Isbjørneangreb: Inden for de seneste 20 år har isbjørne angrebet og dræbt turister ved tre tilfælde på Svalbard:

En norsk pige gik midt i 90'erne ubevæbnet tur i fjeldene omkring Longyearbyen og blev overrasket og fortæret af en isbjørn.

En turistekspedition blev i slutningen af 80'erne angrebet af en vred bjørn efter at være gået i land fra deres skib. Det viste sig efterfølgende, at guiden havde skudt bjørnen flere gange i hovedet med både en signalpistol og en almindelig pistol, men med for lille kaliber ammunition, så bjørnen nåede at dræbe en af ekspeditionens medlemmer og såre en anden hårdt.

5. august 2011 gik det galt igen, da en 250 kg tung bjørn dræbte en 17-årig ung mand og kvæstede fire andre unge nær Von Postbreen. I alt 13 personer deltog i en gruppe fra The British School of Exploring Society og lå og sov i deres telte, da de kl. 7.30 om morgenen blev overrasket af en bjørn. Selv om de medbragte en riffel, virkede de første fire patroner ikke umiddelbart.

Da det lykkedes at nedlægge bjørnen, opdagede man, at mange af dens tænder var ødelagte, og at tændernes nerver var blottede, hvilket kunne forklare bjørnens besynderlige adfærd. Skaderne antyder, at isbjørnen var gammel, såret eller syg og derfor har været tvunget til at spise grøntsager og ikke sæler, som isbjørne normalt lever af. Det kan have været grøntsagerne, der har ødelagt bjørnens tænder og givet den tandpine.

under brillerne, fik monteret det øvrige udstyr og fyret op for gassen.

Heldigvis var sporet friskt, og efter et par lange minutters hidsig jagt skimtede jeg min gruppe i det fjerne. Kort efter var der igen kontakt til den bagerste scooter. De andre fræsedede ubekymret derudad, uden at ane at jeg havde været væk. De næste kilometer filosoferede jeg over, hvor længe mine gæve medkørere mon kunne buldre derud af, hvis man skulle gå hen og få motorstop.

Østkysten

Temperaturen faldt brat, da vi nærmede os kysten. Inde i landet i læ bag fjeldene var der "lunt" og godt, men her nær den barske østkyst, helt uden for rækkevidde af den lune golfstrøm, faldt temperaturen ned til minus 30 grader eller omtrent en halv gang koldere end i en gennemsnitlig dansk kummefryser. Kulden skar sig gennem marv og ben på denne dag, der senere skulle vise sig at blive vinterens næstkoldeste.

Da vi havde kørt de 100 anstrengende kilometer - eller 10 mil som Audun kaldte dem - over stok og sten, isbræer og frosne floder, nåede vi endelig ud til østkysten. Foran os lå den bundfrosne storfjord. Is så langt øjet rakte.

Her sidst på vinteren skulle en rask 1300 km lang gåtur over isen helt til den geografiske nordpol ved 90° Nord være mulig, hvis man skulle være i humør til det.

Ursus Maritimus

Isbjørne skulle vi ikke lede længe efter. 300-400 meter ude på isen spankulerede en isbjørnemor rundt med sin legesyge unge. Ursus Maritimus, som den hedder på latin, lever næsten udelukkende af kød, så den opholder sig typisk på isen eller langs iskanterne, hvor den kan jage sæler, fisk og unge hvalrosser.

Familien bjørn havde fundet et hul i isen og var i gang med at fortære de sidste rester af en sæl. Isbjørne har en uforlignelig lugtesans, så selv om vi var flere hundrede meter væk, kunne de ganske givet lugte os, hvilket dog hverken lod til at bekymre dem eller Audun, der dog for en sikkerheds skyld

Isbjørnemor og -unge fotograferet på ganske lang afstand. Vores guide Audun mente, det var for farligt at køre tættere på.

havde fundet jagtriflen frem. Da de var færdige med måltidet, luntede moren sig en tur hen over isen, mens ungen tumlende fulgte efter.

Desværre mente Audun, at det var for farligt at køre tættere på de to bjørne. "Snescooterne kan sidde fast i vandet, der ligger oven på isen," sagde han, og selv om han var svært bevæbnet med både revolver og jagtriffel, ville han ikke tage nogen chancer.

Så fotograferingen af de kære bjørne måtte foregå fra lang afstand. Alt, hvad vi havde af kikkerter og telelenser, blev halet frem, og vi bad til, at batterier og elektronik ville virke ved disse ukristelige temperaturer. Men en hvid bjørn med en hvid baggrund på 400 meters afstand skulle desværre vise sig ikke at være Jordens letteste motiv at forevige. Og slet ikke når udstyret skulle betjenes med en vindtæt luffe på størrelse med en grillhandske. Efter en halv time i selskab med kongerne af Arktis var audiensen forbi.

Efter en frokost i det fri bestående af frysetørret pasta, et glas blåbærtoddy og en plade halvfrossen chokolade var det tid til at vende næsen hjemad. Maden, der skvulpede i maven, og synet af to glade isbjørne prentet på nethinden hjalp til med at holde humøret højt, mens vi i fire timer pløjede vores snescootere gennem det kolde, puklede terræn og hjem til civilisationen.

Verdens nordligste by

For enden af Adventsfjorden ligger Svalbards største by indeklemmt og omkranset af bjerge.

Med sin placering på 78 grader og 13 minutters nordlig bredde er Longyearbyen verdens nordligste by, når en by defineres som et sted med mindst 1.000 indbyggere. Omkring 2.000 personer bor i byen, der er opkaldt efter den amerikanske forretningsmand John Munroe Longyear, der i 1906 grundlagde Svalbards minedrift.

Den så nordlige placering betyder, at byen hvert år fra midten af november til slutningen af januar er omsluttet af det totale mørke, der kaldes for *polarnatten*. Intet lys finder vej til byen, da solen hele døgnet står mere end 6 grader under horisonten. I et par uger før og efter *polarnatten* forekommer det *polare tusmørke*. Da gemmer solen sig også hele døgnet, men midt på dagen står den kun lige under horisonten, så mørket lyses lidt op.

Ud over disse tre en halv mørke måneder er der yderligere 45 dage med kun lidt dagslys, hvor folk i Longyearbyen aldrig ser selve solen, fordi den ikke når op over bjergene, der omkranser byen.

En morgen vågnede jeg i køjesengen på mit gæstehus og stirrede lidt forvirret på mit ur. Klokkeren var halv syv, og datoen var den 22. marts. Blot to uger før havde

byen fejret solfest. Dagen, hvor solen for første gang tittede op over bjergene.

Nu sidst i marts var det allerede lyst klokken halv syv om morgenen. Søvntrukken gloede jeg ud ad vinduet, mens jeg undrede mig over, hvor alt det lys kom fra. Der gik lidt tid, før sammenhængen gik op for mig. Solen måtte være stået op næsten en halv time tidligere, end den gjorde dagen før. Forårsdagene vokser sig hurtigt lange og lyse på Svalbard. Kun en måned går der, fra man i byen ser solen for første gang, til den aldrig går ned, og midnatssolen tager over.

"Tilpasningens evne og resignationens kunst er noget af det mest nødvendige for den som skal bo på Svalbard" – Liv Balstad, "Nord for det øde hav", 1956.

Graven er sort

"Graven er sort, graven er sort," sang John Mogensen, men da havde han næppe Svalbard i tankerne. For i Longyearbyen ligger permafrosten som en tyk, hvid kappe oven på den sorte jord og gør vejen ned til graven svært gennemtrængelig. Gennembrøder man alligevel den frosne jord og lægger de

Iklædt tykke termdragter, vindtætte støvler og luffer og adskillige lag tøj begav vi os af sted i de minus 20-30 graders frost.

Aktiviteter på Svalbard

Snescooterture: Flere lokale selskaber tilbyder om vinteren ture af en eller flere dages varighed til Østkysten, Tempelfjorden, den russiske mineby Barentsburg, Kamp Linné og Elveneset. En dagstur koster omkring NOK 2.500. Chansen for at se isbjørne er størst i marts måned og på ture til østkysten eller Tempelfjorden.

Hundeslæde: Hundeslædeture arrangeres om vinteren og foråret. Ture af en halv dags varighed koster omkring 1.000 NOK. Om sommeren, når sneen smelter, arrangeres ture med hundeslæde på hjul.

Isgrotter: Der findes tre forskellige isgrotter under gletscherne nær Longyearbyen, som det er muligt at besøge. I pandelampens skær kravler man ind i smalle labyrintiske gange med spøjse isformationer og -krystaller i huler under gletscherne. For at komme frem til de forskellige grotter, skal man enten gå med snesko (og gevær) eller køre med hundeslæde, snescooter eller bæltekøretøj. Det koster 6-700 NOK at besøge en isgrotte.

Øvrige ture: Det er desuden muligt at arrangere et væld af øvrige ture som f.eks. rideture, kajakture, trekkingture, bådture, osv.

På egen hånd: Det er muligt at køre på snescooter, trekke og stå på ski på egen hånd rundt på Svalbard, men det kræver, at man medbringer en jagtriffel med høj kaliber ammunition. Jagtriffel kan lejes lokalt, men forudsætter jagttegn eller som minimum lokalt bestået skydekursus.

døde derned, er konsekvensen, at kulden konserverer ligene, så de aldrig opløses. Så begravelse er man gået væk fra.

Ulykkeligvis var død og begravelse et kun alt for aktuelt tema i den lille uge, jeg befandt mig på Svalbard: En ung pige havde taget sit eget liv. Netop som foråret var kommet, og lyset havde fortrængt vintermørket, havde hun valgt at forlade denne verden.

"Dette sted er forladt af Gud og burde for længst være det af mennesket også," genlød citatet, der passede lidt for godt til lejligheden, i mit baghoved. Det var søndag, og lyden af kirkeklokker ringede gennem byens kolde gader. Pigens jordiske rester lå ikke i kirken, men var for længst fløjet ind til fastlandet, hvor hun skulle begraves.

Et par dage forinden havde en 30-årig gut taget turen samme vej. Han havde med sin snescooter forsøgt at sætte sit spor så højt som muligt på en stejl bjergskrænt lige uden for byen. "High Marking" kaldes den skæbnsvangre polarsport, som især er farlig, når det er meget koldt, fordi lavinefaren øges, når der er stor temperaturforskel mellem den minus tyve grader kolde luft og den minus en grader "varme" permafrosne jord.

En lavine begravede ham levende, og da han 45 minutter senere blev gravet ud, var han død. I kirken blev de begge mindet denne dag. Sorgen hang knugende over byen, og isen brændte under folks fødder, da de tavse forlod kirken.

"Og så slukkes dagen for bestandig. Den sorte himmel trækker sig over en sol, der druknede i blod og blått og grønt. Polarnatten leger ned over os med kolde pust, dødsens kolde pust. Og stilheden ringer i mine ører." – Fra "Henry Rudi, Isbjørnekongen" af Lars Normann Sørensen, 1958.

"Huset"

"Æ bor her. Æ trives. Æ har set isbjørn."

Sådan stod der bag på den sorte T-shirt på en af de lokale mænd, der befandt sig på caféen. Han var nordmand, som langt de fleste andre der bor i Longyearbyen. Inuitterne nåede aldrig til Svalbard, men en del russere boede heroppe. De fleste

russere tog dog hjem i takt med, at mange af Svalbards kulminer lukkede. Tilbage er næsten kun nordmænd – samt en enkelt afvist iransk asylansøger der har søgt tilflugt fra de norske myndigheder her på civilisationens frosne rand og sælger kebab på byens torv.

Nordmanden på caféen, der angiveligt både havde det godt og havde set en isbjørn, befandt sig i "Huset", som er Svalbards ældste restauration, og som består af en café, en biograf, der viser film en gang om ugen og en gourmetrestaurant.

"Huset" er byens samlingssted, og i caféen indtager mange lokale hver dag dagens ret. Denne aften stod den på "middagspølse med stekt løk og potetmos."

Ved siden af caféen lå restauranten, der på det kulinariske plan udkonkurrerede middagspølsen med adskillige kokkehuer. En perle af en gourmetrestaurant med arktisk menu og en af Nordens største vinkældere havde fundet vej til denne udørk. 20.000 flasker lå der i vinkælderen, der var hjulpet godt på vej af Svalbards afgiftsfrie status.

Den arktiske menu, som fra tid til anden også indeholder isbjørn, bestod af vildt-terrin med rypebryst og portvinssirup, arktiske kammuslinger, rensdyrfilet og cognacmarinerede muldebær.

Frygten for den hvide bjørn

Selv om Longyearbyen ikke er nogen stor by, breder den sig over et stort areal. "Huset" synes placeret så langt væk fra alting, som det overhovedet kan lade sig gøre. Ensomt ligger det store hus nærmest som et spøgelsesslot for foden af et kæmpe fjeld, en halv times gang fra den lille bys centrum. Hver fredag og lørdag er der diskotek, og kun guderne må vide, hvordan folk kommer hjem derfra i den alt for kolde nat.

Efter at have set ugens film i biografen, traskede jeg først på natten med stilheden ringende i mine ører hjem med mit gæstehus gennem de øde gader i byens udkant. Blot et par hundrede meter derfra lige uden for bygrænsen havde jeg tidligere på dagen været på udflugt med en bevæbnet guide. Nu nød jeg den friske luft helt alene, mens jeg spekulerede over, hvor øens mange

isbjørne – som der er flere af end mennesker på Svalbard – nu befandt sig.

Det nev lidt, når den lette vind blidt slog mod min frostbidte pande, men det var ikke kun vindens piben, der alt for ofte fik mig til at kigge mig nervøst tilbage over skulderen. Frygten lurede for, at den hvide bjørn skulle ligge på lur et sted i sneen. Så sent som ugen forinden havde en isbjørn forvildet sig ind i byen, havde en lokal fortalt mig.

Måske var det polarkuller, måske havde jeg fået en øl for meget – risikoen for at møde en bjørn var selvfølgelig forsvindende. Men det føltes alligevel uhyggeligt dér i mørket midt i isbjørneland.

Komplet ugeneret nåede jeg naturligvis i ro og mag frem til verdens velsagtens nordligste gæstehus. Den gamle ombyggede minearbejderbarak, som udgjorde mit gæstehus, lyste mig venligt i møde. Før jeg gik til ro, kiggede jeg på det udendørs termometer. Temperaturen var præcis den samme, som den var den dag, jeg ankom. Minus 22 grader.

Praktiske oplysninger

Fly: SAS flyver til Longyearbyen via Tromsø. Flyvetiden fra Tromsø til Longyearbyen er 1½ time. Der flyves 7 gange om ugen med Boeing 737 med en kapacitet på 150 passagerer. Der er ingen nærliggende lufthavne, så flyet må altid medbringe brændstof nok til at kunne nå at flyve tilbage til Tromsø.

En returbillet koster omkring 5.000 kr. Det er muligt at flyve til Svalbard på SAS' bonusprogram til kun 12.000 points (enhedstakst overalt i Skandinavien).

Overnatning: Der er tre gæstehuse og tre hoteller i Longyearbyen. En overnatning på gæstehus koster omkring 300 NOK på sovesal eller 800 NOK for et dobbeltværelse. En overnatning på hotel koster omkring 2.000 NOK for et dobbeltværelse per nat.

Alle priser er sæsonafhængige, og priserne er højst i foråret og om sommeren.

Bliv abonnent på rejsemagasinet Globen - og få en masse ekstra med i købet

TEKST: JACOB GOWLAND JØRGENSEN

Hvis du ikke allerede er aktivt medlem, eller fast får Globen tilsendt, så er muligheden der nu for at få rejsemagasinet Globen i din postkasse.

For den beskedne sum af 300 kr. kan du få et abonnement på vores rejsemagasin Globen i et helt år. Udover de fire numre af Globen spækket med autentiske rejsehistorier ad libitum, får du også nogle gevaldige rabatter med i købet på uundværlige ting som vaccinationer, rejsebøger og rejseudstyr. Rejser du bare én gang om året, og bruger rabatterne der følger med, er de 300 kr. hurtigt blevet til tjente penge. Du får også invitationer til særlige arrangementer i De Berejstes Klub og får adgang til medlemsrådet på vores nye hjemmeside. Der er ingen krav til rejseaktivitet, alder, skostørrelse eller andet. Det er der kun, hvis man vil være aktivt medlem – og kun ifht. rejseaktivitet.

Det eneste, du skal gøre, er at gå ind på www.berejst.dk og udfylde skemaet under "Passivt medlem". Læg mærke til at betalingen kan være under 300 kr., hvis du tilmelder dig midt på året. Du kan også give et abonnement i gave – et helt års inspiration til rejser + rejserabatter er nok lidt sjovere at få i fødselsdagsgave for en rejseinteresseret end den obligatoriske skjorte.

Du er altid velkommen til at kontakte De Berejstes Klub om medlemskab eller abonnement på nytmedlem@berejst.dk

Det får du som medlem af De Berejstes Klub

- Medlemsmøder i ind- og udland
- Korte klubture
- Specialrejser for medlemmer
- Julefrokoster
- DBK-weekender
- Foto-, skribent- og UNESCO-konkurrencer
- Cafe Globen fester og hygge

Derudover er der en lang række medlemsfordele. Både kontante i form af gode rabatter på fx dyre vaccinationer, og andre rejserrelevante fordele som rejsemagasinet Globen og muligheden for fx rejsetips og rejsefællesøgning for medlemmer på vores kommende hjemmeside.

Dette gælder for aktive medlemmer (kun hvis man opfylder særlige krav om rejseaktivitet) og i et vist omfang også for såkaldt passive medlemmer (kan alle blive uanset rejseaktivitet).

Læs mere på www.berejst.dk.